

АНТРОПОГЕННИЙ ВПЛИВ НА ЛІСОВІ ЕКОСИСТЕМИ ЧЕРКАЩИНИ

Ліс – це не тільки національне багатство та сировинна для розвитку багатьох галузей економіки, але й важливий природний фактор забезпечення сприятливих умов для життєдіяльності суспільства. Ліс є джерелом деревини. Деревина – це папір і паливо, тканина і взуття, пластмаси і харчові продукти, каучук і дріжджі, деталі машин, сірники, меблі. Підраховано, що за сучасних темпів лісозаготівель для різних видів промисловості лісу вистачить на 50–60 років (на відновлення лісу потрібно 100–120 років) [1; 2; 3].

Корисними властивостями лісів є їх здатність захищати ґрунти від ерозії, регулювати стік води, попереджувати забруднення навколишнього природного середовища і очищати його, сприяти оздоровленню населення.

Ліси особливо вразливі до впливу техногенних та антропогенних факторів. В комплексі антропогенних факторів, які негативно впливають на ліси, особливе місце по своїй значимості та ступені впливу займає техногенне забруднення атмосфери. Цей фактор викликає пригнічення росту та розвитку рослин, що неминуче призводить до дигресії лісових екосистем. Вищезазначені фактори впливають на ліси усієї України та її окремих регіонів. Одним із таких регіонів є Черкаська область. Найбільшого впливу антропогенного забруднення в області зазнали насадження, що проростають в безпосередній близькості до населених пунктів.

Лісові пожежі завдають великих збитків лісовому господарству, живій природі та довкіллю в цілому.

Найбільша кількість лісових пожеж відбулася в 2004 році, що склало 350 випадків, а в 2006 – цей показник виявився найменшим, і склав 130 випадків. За останній рік кількість пожеж зросла майже вдвічі і складає біля 250 випадків.

Проведені дослідження упродовж 2010–2011 років показали, що упродовж року від пошкоджень шкідливими комахами, від хвороб лісу, від впливу несприятливих погодних умов, від лісових пожеж загинуло 83 га лісових насаджень, що майже в 1,7 разів менше, ніж у попередньому році.

Лісові насадження найбільше пошкоджуються від впливу несприятливих умов та від лісових пожеж, а менше від шкідників та від хвороб лісу.

При порівнянні структури ушкоджених лісових насаджень за 2010–2011 роки виявляється така закономірність: у 2010 році 38 % лісових масивів загинуло від пожеж, у 2011 році – 28 %. В 2011 році хвороби лісу становили 16 %, в 2010 – 28 %. Ми можемо зробити висновок, що ушкодження лісових насаджень від хвороб зменшилось за рік на 12 %, а

ступінь пошкоджень лісовими комахами зросла за рік на 17 % [3].

На Черкащині знаходиться один з найстаріших заповідників країни – Канівський, в Умані – всесвітньо відомий дендропарк «Софіївка». Окрім нього в області є ще такі парки – пам'ятники садово-паркового мистецтва : Тальнівський, Козацький (Звенигородський район), Корсунь-Шевченківський, Соснівський (м. Черкаси), Парк Декабристів Кам'янка. Кількісний склад природоохоронних територій і об'єктів Черкаської області постійно збільшується. Всього на території області розташовано 5 заказників: Шуляцьке болото (Жашківський район), Липівський (Золотоніський район), Тарасів обрій (Канівський район), Русько-Поянський (Черкаський район), Жулинський (Чорнобаївський район) та 6 комплексних ботанічних пам'яток природи: «Закревський бір», урочище «Школа», «Козацький вал», «Мошенська Діброва», «Холодний яр», урочище «Бурти» [5].

Місцеві органи влади не забезпечують належної їх охорони, внаслідок чого за останні роки на цих територіях зросли обсяги самовільних рубок, збільшилися площі лісу, пошкоджені шкідниками. В області налічується 16,1 тис. га малопродуктивних та деградованих земель, на яких можливе лісорозведення.

Наші дослідження показали, що на Черкащині розташовано 440 територій та об'єктів природоохоронного фонду на площі 39,3 тис. га, що становить 1,9 % від загальної площі. З 440 територій та об'єктів природно-заповідного фонду області 20 мають статус загальнодержавного значення і займають площу 17,5 тис. га. З метою розширення мережі природно-заповідного фонду області проведено збір та підготовку матеріалів по оголошенню територіями природно-заповідного фонду 9 об'єктів загальною площею 5442 га [3].

На основі щорічного спостереження розробляються та реалізуються комплекси заходів боротьби з шкідниками та хворобами лісу, серед яких пріоритет надається хімічним методам. Основна частина робіт по захисту лісів від шкідників проводиться хімічним методом, решта – біологічним. Проводяться наземні біологічні заходи боротьби шляхом розвішування штучних гнізд, огорожування мурашників та розселення їх.

Список використаних джерел

1. Кохно М. А. Життя лісу / Кохно М. А., Каплуненко М. Ф. – К. : Рад. школа, 1974. – 144 с.
2. Лісовий кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon1.rada.gov.ua>.
3. Маценко Е. Все про ліс. Які вони дерева України // Магістраль. – 1997. – № 42–43. – С. 54–58.
4. Минчек А. Я. Проект организации и развития лесного хозяйства Уманського гослесхоза Черкаського государственного лесохозяйственного объединения. «ЧЕРКАСЬЛЕС». Том 1 / Книга. I

Ірпінь, 1993. – 98 с.
Мороз П. І. Природа Черкащини / Мороз П. І., Лук'янець В. Л., Косенко
І. С., Мороз О. К. – Миколаїв : СІМАО, Одеса : ОКФАД, 1996. – 400 с.